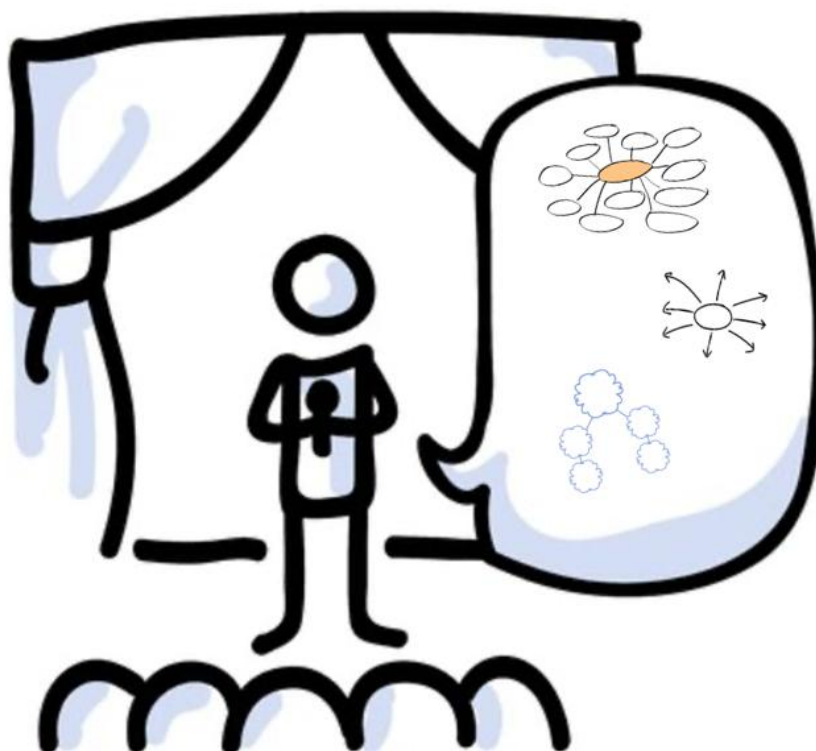

Handleiding

Toelatingstraject pabo

2025-2026

Inleiding

Je bent als pabo-student ingestroomd, maar je voldoet nog niet aan de toelatingseisen, dan zal je tijdens het eerste jaar van de bachelor de toetsen die daarvoor worden aangeboden door Cito (alsnog) met succes moeten afronden om de opleiding te mogen vervolgen. Alle informatie hierover kan je vinden op de website [Goed voorbereid naar de pabo](#)

Het kan ook zo zijn dat jij je kennis en kunde beter kan laten zien via een andere vorm m.b.t. de vakken aardrijkskunde, en/of geschiedenis en/of natuur of techniek. Speciaal daarvoor hebben de Thomas More Hogeschool, Hogeschool Inholland en Hogeschool Rotterdam een *toelatingstraject* ontwikkeld.

In deze handleiding kan je alle benodigde informatie vinden bij het maken van een keuze voor de citotoets of het toelatingstraject en wat het toelatingstraject inhoudt, inclusief de eisen die hieraan gesteld worden.

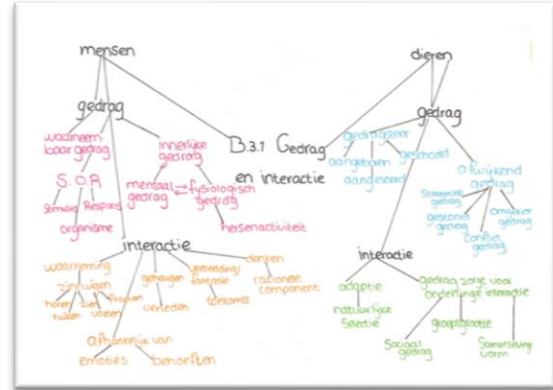
Toelatingstoetsen of het volgen van het toelatingstraject?

Welke keuze je maakt hangt van verschillende factoren af.

Mogelijk kun je gemakkelijk kennis verwerven en vaardigheden toepassen, waardoor je de toets(en) van Cito kunt halen en/of studeer je graag zelfstandig en op momenten die goed passen in jouw weekschema. Als je ervaring hebt opgedaan op het gebied van kennisverwerking, verslaglegging en het aanvoeren van bewijzen en/of het jou helpt om samen met anderen te studeren dan is het een goede keuze om voor het toelatingstraject te kiezen. In de tabel hieronder kan je de belangrijkste verschillen en overeenkomsten vinden.

Toetsvorm/ Kenmerk	Cito-toets	Toelatingstraject
Individueel of samen	Individueel	Individueel en samen
Moment	Zelfgekozen tijdstippen	Vast ingeroosterde momenten
Vaardigheden	Stof lezen en begrijpen Maken van een meerkeuze toets	Onderzoek doen in bronnen Schrijven van een logisch verhaal Mondeling presenteren

Tijdens het toelatingstraject werk je toe naar het verzorgen van een eindpresentatie waarin je inhoudelijke kennis en kunde centraal staan. De basis van deze eindpresentatie zijn mindmaps die je tijdens de voorafgaande bijeenkomsten steeds verder hebt doorontwikkeld. Dit zijn mindmaps die elk afzonderlijk gaan over een inhoudelijk prikkelende vraag die je tijdens een van de bijeenkomsten hebt geformuleerd. Bijvoorbeeld: 'hoe ontstond een stad in de middeleeuwen?'. Of wellicht: 'wat zijn de verschillen en overeenkomsten tussen het gedrag en interactie bij mensen en dieren?'

Let op! Er is geen mogelijkheid om tussentijds te wisselen van toets of het presenteren van een portfolio voor een vak. Heb je bijvoorbeeld gekozen voor het toelatingstraject voor geschiedenis, dan blijft dit jouw keuze. Je mag hiervoor dan geen Cito-toets meer maken.

Je hebt zowel voor je portfolio als voor je presentatie maximaal twee gelegenheden om het toelatingstraject voor een vak af te ronden.

Opzet toetsing bij het toelatingstraject

Hieronder staat de vijf stappen waaruit het toelatingstraject bestaat.

Stap 1: Als onderdeel van het toelatingstraject worden werklessen georganiseerd waarin jij samen met medestudenten bij elkaar komt, dit onder begeleiding van een van onze docenten.

Aanwezigheid is gevraagd, alsmede een actieve inzet.

Stap 2: Tijdens de werklessen maak je mindmaps. Bij aardrijkskunde drie in totaal en bij zowel geschiedenis als natuur en techniek vier. Om een mindmap te kunnen maken, formuleer je één inhoudelijke en prikkelende vraag. Je gaat vervolgens een onderzoek doen om antwoorden te vinden op je prikkelende vraag. Je krijgt in de werklessen ruimte voor eigen inbreng maar er wordt ook gevraagd om je ideeën met zowel je medestudenten als je docent af te stemmen. Tijdens deze werklessen zal er ook aandacht zijn voor de wijze waarop je een mindmap kan vormgeven, waar je bronnen en materialen kan vinden ter ondersteuning, etc. Per mindmap schrijf je een inhoudelijke onderbouwing. Uiteindelijke moeten de mindmaps met onderbouwing van voldoende kwaliteit zijn, voordat je je aanmeldt voor één van de tijdslots waarop je uiteindelijk één van de mindmaps gaat presenteren.

Stap 3: Tijdens de werklessen is tijd en ruimte om elkaar input (feedback) te geven. Denk daarbij aan feedback op de kwaliteit van de mindmaps maar ook bijvoorbeeld bronnen die je kan toevoegen, een passende vorm voor een mindmap, etc.

Stap 4: De docent beoordeelt de mindmaps bij de prikkelende vragen. Indien deze van voldoende kwaliteit zijn mag je opgaan voor de eindpresentatie. Daarvoor ga je elke mindmap uitwerken tot een visuele presentatie van circa 5 minuten. Bij deze presentatie mag je gebruik maken van maximaal 5 powerpointslides en/of andere soortgelijke visuele ondersteuning. Let op, in de presentatie zelf zijn hooguit enkel steekwoorden toegestaan. Dit omdat je moet kunnen aantonen dat je de inhoud zelf echt goed beheerst. Vervolgens zal de docent 10 minuten de tijd nemen om gerichte vragen te stellen.

Stap 5: Je presentatie en beantwoording van de vragen wordt beoordeeld aan de hand van een aantal criteria. Voor ieder criterium moet je minimaal een 'voldoende op niveau' behalen. Als alle criteria voldoende zijn, dan heb je het toelatingstraject behaald en krijg je een certificaat voor de toelating voor dit vak.

Hieronder kan je terugvinden waar je mindmaps aan moeten voldoen en hoe de procedure eruitziet voor de presentatie van één van deze mindmaps.

Kwaliteitscriteria mindmaps

De mindmaps moeten uiteindelijk van voldoende kwaliteit zijn voordat je kan deelnemen aan een tijdslot om uiteindelijk één van deze mindmaps te presenteren. Daarbij wordt gelet op drie criteria, namelijk: de **kwaliteit van de inhoudelijk prikkelende vragen**, het **brongebruik** en tot slot de **verzorgde vorm**.

Kwaliteit inhoudelijke vragen

De inhoudelijke prikkelende vragen moet ervoor zorgen dat je mindmaps voldoende zijn afgestemd op de score die je meeneemt van de CITO toets. Uiteindelijk overleg je altijd met je docent over de gemaakte keuzes.

Bij geschiedenis zou je bijvoorbeeld een vraag als deze kunnen gebruiken: “Waarom heeft Nederland pas in 1863 de slavernij afgeschaft en niet veel eerder zoals Engeland en Frankrijk?”. Hieronder kan terugvinden hoeveel mindmaps er verwacht worden en bij welke inhoud deze moeten aansluiten.

Aardrijkskunde (3 mindmaps)	Je toont vanuit het vakgebied aardrijkskunde ontbrekende kennis en vaardigheden aan, die betrekking hebben op drie van de acht kernthema's en je koppelt deze aan een context (1). 1
Geschiedenis (4 mindmaps)	Je toont vanuit het vakgebied geschiedenis ontbrekende kennis en vaardigheden aan, die betrekking hebben op vier van de tien tijdvakken en je koppelt deze aan een context (1).
Natuur & techniek (4 mindmaps)	Je toont vanuit het vakgebied natuur & techniek ontbrekende kennis en vaardigheden aan, die betrekking hebben op vier van 10 kernconcepten en je koppelt deze aan een context (1).

Het brongebruik

Per mindmap verwerk je minimaal 5 belangrijke begrippen gekoppeld aan context. Zorg er ook voor dat bij de mindmap zelf uiteindelijk een inhoudelijke onderbouwing zit van ca. 500 woorden. We gaan ervanuit dat je per mindmap minimaal 3 verschillende bronnen gebruikt. In de lessen zal hier ook ruim aandacht aan worden besteed. Het is belangrijk dat je in ieder geval ook de website Goed voorbereid naar de pabo doorneemt.

Opzet presenteren van één mindmap

- De inleverprocedure zal per Hogeschool verschillen.
- Indien de mindmaps + toelichting voldoende 'op niveau' zijn of zelfs 'boven niveau' dan mag je deelnemen aan een moment om te presenteren.
- Er wordt uiteindelijk één mindmap + toelichting *onpartijdig geselecteerd*. Dat wil zeggen via het toeval (dus niet 'de beste', of 'de slechtste') die je mag gaan presenteren. Welke dat is hoor je kort voor de eindpresentatie.
- De roostering van de presentaties zal per Hogeschool verschillen.
- Het zal per Hogeschool verschillen of er één of twee docenten (assessoren) aanwezig zullen zijn, in het geval er één docent aanwezig is zal er van de presentatie een opname worden gemaakt zodat er eventueel later nog door een tweede docent naar gekeken kan worden.
- Het zal per Hogeschool verschillen hoeveel medestudenten gelijktijdig aanwezig zullen zijn, merendeels zal het gaan om 4 of 5 studenten.
- De omvang van de presentatie is circa 5 minuten.
- Let er op dat de visuele ondersteuning bestaat uit hooguit 5 powerpointslides (of een andere soortgelijke vorm) en dat hooguit enkele steekwoorden zijn toegestaan.
- De omvang van het moment waarop er vragen worden gesteld is circa 10 minuten.

Beoordelingsformulieren aardrijkskunde

De mindmap gaat over een kernthema uit de fysische aardrijkskunde waarop je onvoldoende hebt gescoord op de Cito-toets.

Naam student	
Studentnummer	
Datum	
Kans 1 of 2	
Naam beoordelaar	

Criteria beoordeling

Vakspecifiek: Je toont vanuit het vakgebied aardrijkskunde ontbrekende kennis en vaardigheden aan, die betrekking hebben op drie van de acht kernthema's en je koppelt deze aan een context

Boven niveau	Volgens niveau	Nog niet volgens niveau
	1.1 De toelichting in de mindmap en ondersteunende presentatie geeft verdiepende informatie over het kernthema 1.2 In de mindmap en ondersteunende presentatie komen tenminste 5 relevante begrippen terug en deze zijn gekoppeld aan context 1.3 Er zijn geografische vaardigheden en middelen ingezet	
Algemene feedback		

Eindbeoordeling (X)

Boven niveau	Volgens niveau	Nog niet volgens niveau

Toelichting

	Vakspecifiek is boven verwachting aangetoond
	Vakspecifiek is volgens niveau aangetoond
	Aan de voorwaarden is niet voldaan. Vakspecifiek is nog niet volgens niveau aangetoond

De mindmap gaat over een kernthema uit de sociale aardrijkskunde waarop je onvoldoende hebt gescoord op de Cito-toets.

Criteria beoordeling

Vakspecifiek: Je toont vanuit het vakgebied aardrijkskunde ontbrekende kennis en vaardigheden aan, die betrekking hebben op drie van de acht kernthema's en je koppelt deze aan een context		
Boven niveau	Volgens niveau	Nog niet volgens niveau
	2.1 De toelichting in de mindmap en ondersteunende presentatie geeft verdiepende informatie over het kernthema 2.2 In de mindmap en ondersteunende presentatie komen tenminste 5 relevante begrippen terug en deze zijn gekoppeld aan context 2.3 Er zijn geografische vaardigheden en middelen ingezet	
Algemene feedback		

Eindbeoordeling (X)

Boven niveau	Volgens niveau	Nog niet volgens niveau

Toelichting

	Vakspecifiek is boven verwachting aangetoond
	Vakspecifiek is volgens niveau aangetoond
	Aan de voorwaarden is niet voldaan. Vakspecifiek is nog niet volgens niveau aangetoond

De mindmap gaat over een kernthema uit de sociale of fysische aardrijkskunde naar keuze waarop je onvoldoende hebt gescoord op de Cito-toets. Dit is een ander kernconcept dan bij mindmap 1 en 2.

Criteria beoordeling

Vakspecifiek: Je toont vanuit het vakgebied aardrijkskunde ontbrekende kennis en vaardigheden aan, die betrekking hebben op drie van de acht kernthema's en je koppelt deze aan een context		
Boven niveau	Volgens niveau	Nog niet volgens niveau
	3.1 De toelichting in de mindmap en de ondersteunende presentatie geeft verdiepende informatie over het kernthema 3.2 In de mindmap en ondersteunende presentatie komen tenminste 5 relevante begrippen terug en deze zijn gekoppeld aan context 3.3 Er zijn geografische vaardigheden en middelen ingezet	
Algemene feedback		

Eindbeoordeling (X)

Boven niveau	Volgens niveau	Nog niet volgens niveau

Toelichting

	Vakspecifiek is boven verwachting aangetoond
	Vakspecifiek is volgens niveau aangetoond
	Aan de voorwaarden is niet voldaan. Vakspecifiek is nog niet volgens niveau aangetoond

Beoordelingsformulieren geschiedenis

Naam student	
Studentnummer	
Datum	
Kans 1 of 2	
Naam beoordelaar	

De mindmap gaat over een tijdvak uit de prémoderne tijd (tijdvak 1-4) waarop je onvoldoende hebt gescoord op de Cito-toets

Criteria beoordeling

Vakspecifiek: Je toont vanuit het vakgebied geschiedenis ontbrekende kennis en vaardigheden aan, die betrekking hebben op drie van de tien tijdvakken en je koppelt deze aan een context		
Boven niveau	Volgens niveau	Nog niet volgens niveau
	1.1 De toelichting in de mindmap en de ondersteunende presentatie geeft verdiepende informatie over het tijdvak 1.2 De tijdbalk is als middel ingezet om gebeurtenissen in de juiste tijd te plaatsen 1.3 In de mindmap en ondersteunende presentatie is een oorzaak-gevolgrelatie van historische gebeurtenissen, verschijnselen en ontwikkelingen in een bepaalde historische periode opgenomen 1.4 Er zijn vergelijkingen gemaakt tussen historische perioden onderling en het heden	
Algemene feedback		

Eindbeoordeling (X)

Boven niveau	Volgens niveau	Nog niet volgens niveau

Toelichting

	Vakspecifiek is boven verwachting aangetoond
	Vakspecifiek is volgens niveau aangetoond
	Aan de voorwaarden is niet voldaan. Vakspecifiek is nog niet volgens niveau aangetoond

De mindmap gaat over een tijdvak uit nieuwe tijd (tijdvak 5-8) waarop je onvoldoende hebt gescoord op de Cito-toets.

Criteria beoordeling

Vakspecifiek: Je toont vanuit het vakgebied geschiedenis ontbrekende kennis en vaardigheden aan, die betrekking hebben op drie van de tien tijdvakken en je koppelt deze aan een context		
Boven niveau	Volgens niveau	Nog niet volgens niveau
	2.1 De toelichting in de mindmap en de ondersteunende presentatie geeft verdiepende informatie over het tijdvak 2.2 De tijdbalk is als middel ingezet om gebeurtenissen in de juiste tijd te plaatsen 2.3 In de mindmap en ondersteunende presentatie is een oorzaak-gevolgrelatie van historische gebeurtenissen, verschijnselen en ontwikkelingen in een bepaalde historische periode opgenomen 2.4 Er zijn vergelijkingen gemaakt tussen historische perioden onderling en het heden	
Algemene feedback		

Eindbeoordeling (X)

Boven niveau	Volgens niveau	Nog niet volgens niveau

Toelichting

	Vakspecifiek is boven verwachting aangetoond
	Vakspecifiek is volgens niveau aangetoond
	Aan de voorwaarden is niet voldaan. Vakspecifiek is nog niet volgens niveau aangetoond

De mindmap gaat over een tijdvak uit nieuwste tijd (tijdvak 9-10) waarop je onvoldoende hebt gescoord op de Cito-toets.

Criteria beoordeling

Vakspecifiek: Je toont vanuit het vakgebied geschiedenis ontbrekende kennis en vaardigheden aan, die betrekking hebben op drie van de tien tijdvakken en je koppelt deze aan een context		
Boven niveau	Volgens niveau	Nog niet volgens niveau
	3.1 De toelichting in de mindmap en de ondersteunende presentatie geeft verdiepende informatie over het tijdvak 3.2 De tijdbalk is als middel ingezet om gebeurtenissen in de juiste tijd te plaatsen 3.3 In het bewijsstuk is een oorzaak-gevolgrelatie van historische gebeurtenissen, verschijnselen en ontwikkelingen in een bepaalde historische periode opgenomen 3.4 Er zijn vergelijkingen gemaakt tussen historische perioden onderling en het heden	
Algemene feedback		

Eindbeoordeling (X)

Boven niveau	Volgens niveau	Nog niet volgens niveau

Toelichting

	Vakspecifiek is boven verwachting aangetoond
	Vakspecifiek is volgens niveau aangetoond
	Aan de voorwaarden is niet voldaan. Vakspecifiek is nog niet volgens niveau aangetoond

De mindmap gaat over een tijdvak naar keuze (1-10) waarop je onvoldoende hebt gescoord op de Cito-toets.

Dit is een ander tijdvak dan bij mindmap 1-3.

Criteria beoordeling

Vakspecifiek: Je toont vanuit het vakgebied geschiedenis ontbrekende kennis en vaardigheden aan, die betrekking hebben op drie van de tien tijdvakken en je koppelt deze aan een context		
Boven niveau	Volgens niveau	Nog niet volgens niveau
	3.1 De toelichting in de mindmap en de ondersteunende presentatie geeft verdiepende informatie over het tijdvak 3.2 De tijdbalk is als middel ingezet om gebeurtenissen in de juiste tijd te plaatsen 3.3 In het bewijsstuk is een oorzaak-gevolgrelatie van historische gebeurtenissen, verschijnselen en ontwikkelingen in een bepaalde historische periode opgenomen 3.4 Er zijn vergelijkingen gemaakt tussen historische perioden onderling en het heden	
Algemene feedback		

Eindbeoordeling (X)

Boven niveau	Volgens niveau	Nog niet volgens niveau

Toelichting

	Vakspecifiek is boven verwachting aangetoond
	Vakspecifiek is volgens niveau aangetoond
	Aan de voorwaarden is niet voldaan. Vakspecifiek is nog niet volgens niveau aangetoond

Beoordelingsformulieren natuur & techniek

Naam student	
Studentnummer	
Datum	
Kans 1 of 2	
Naam beoordelaar	

De mindmap gaat over een biologisch kernconcept (B1-B5) waarop je onvoldoende hebt gescoord op de Cito-toets.

Criteria beoordeling

Vakspecifiek: Je toont vanuit het vakgebied natuur & techniek ontbrekende kennis en vaardigheden aan, die betrekking hebben op drie van 10 kernconcepten en je koppelt deze aan een context		
Boven niveau	Volgens niveau	Nog niet volgens niveau
	1.1 De toelichting in de mindmap en de ondersteunende presentatie geeft verdiepende informatie over het kernthema 1.2 In de mindmap en de ondersteunende presentatie komen tenminste 5 relevante begrippen terug en deze zijn gekoppeld aan context. 1.3 Er zijn natuurwetenschappelijke vaardigheden ingezet	
Algemene feedback		

Eindbeoordeling (X)

Boven niveau	Volgens niveau	Nog niet volgens niveau

Toelichting

	Vakspecifiek is boven verwachting aangetoond
	Vakspecifiek is volgens niveau aangetoond
	Aan de voorwaarden is niet voldaan. Vakspecifiek is nog niet volgens niveau aangetoond

De mindmap gaat over een biologisch kernconcept (B1-B5) waarop je onvoldoende hebt gescoord op de Cito-toets. Dit is een ander kernconcept dan bij mindmap 1.

Criteria beoordeling

Vakspecifiek: Je toont vanuit het vakgebied natuur & techniek ontbrekende kennis en vaardigheden aan, die betrekking hebben op drie van 10 kernconcepten en je koppelt deze aan een context		
Boven niveau	Volgens niveau	Nog niet volgens niveau
	2.1 De toelichting in de mindmap en de ondersteunende presentatie verdiepende informatie over het kernthema 2.2 In de mindmap en de ondersteunende presentatie komen tenminste 5 relevante begrippen terug en deze zijn gekoppeld aan context 2.3 Er zijn natuurwetenschappelijke/ technische vaardigheden ingezet	
Algemene feedback		

Eindbeoordeling (X)

Boven niveau	Volgens niveau	Nog niet volgens niveau

Toelichting

	Vakspecifiek is boven verwachting aangetoond
	Vakspecifiek is volgens niveau aangetoond
	Aan de voorwaarden is niet voldaan. Vakspecifiek is nog niet volgens niveau aangetoond

De mindmap gaat over een natuurkundig/ technisch kernconcept (B6-B10) waarop je onvoldoende hebt gescoord op de Cito-toets.

Criteria beoordeling

Vakspecifiek: Je toont vanuit het vakgebied natuur & techniek ontbrekende kennis en vaardigheden aan, die betrekking hebben op drie van 10 kernconcepten en je koppelt deze aan een context		
Boven niveau	Volgens niveau	Nog niet volgens niveau
	2.1 De toelichting in de mindmap en de ondersteunende presentatie verdiepende informatie over het kernthema 2.2 In de mindmap en de ondersteunende presentatie komen tenminste 5 relevante begrippen terug en deze zijn gekoppeld aan context 2.3 Er zijn natuurwetenschappelijke/ technische vaardigheden ingezet	
Algemene feedback		

Eindbeoordeling (X)

Boven niveau	Volgens niveau	Nog niet volgens niveau

Toelichting

	Vakspecifiek is boven verwachting aangetoond
	Vakspecifiek is volgens niveau aangetoond
	Aan de voorwaarden is niet voldaan. Vakspecifiek is nog niet volgens niveau aangetoond

De mindmap gaat over een natuurkundig/ technisch kernconcept (B6-B10) waarop je onvoldoende hebt gescoord op de Cito-toets. Dit is een ander kernconcept dan bij mindmap 3.

Criteria beoordeling

Vakspecifiek: Je toont vanuit het vakgebied natuur & techniek ontbrekende kennis en vaardigheden aan, die betrekking hebben op drie van 10 kernconcepten en je koppelt deze aan een context		
Boven niveau	Volgens niveau	Nog niet volgens niveau
	3.1 De toelichting in de mindmap en de ondersteunende presentatie geeft verdiepende informatie over het kernthema 3.2 In de mindmap en de ondersteunende presentatie komen tenminste 5 relevante begrippen terug en deze zijn gekoppeld aan context 3.3 Er zijn natuurwetenschappelijke/ technische vaardigheden ingezet	
Algemene feedback		

Eindbeoordeling (X)

Boven niveau	Volgens niveau	Nog niet volgens niveau

Toelichting

	Vakspecifiek is boven verwachting aangetoond
	Vakspecifiek is volgens niveau aangetoond
	Aan de voorwaarden is niet voldaan. Vakspecifiek is nog niet volgens niveau aangetoond